

Celem projektu jest ustalenie jaką rolę odgrywa prawo mediów Unii Europejskiej w procesie ochrony wartości wolności mediów w Państwach Członkowskich. Problem ten ma doniosłe znaczenie w świetle szerszego kryzysu przestrzegania wartości UE wewnątrz Unii. Choć Artykuł 2 Traktatu o Unii Europejskiej, który wymienia unijne wartości, nie odnosi się do wolności mediów wprost, Artykuł 11.2 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej podkreśla znaczenie poszanowania wolności mediów i pluralizmu. Komisja Europejska uznaje wolność mediów za jedną ze składowych wartości praworządności.

W ostatniej dekadzie w niektórych państwach członkowskich wolność mediów została systemowo ograniczona. Unia Europejska monitoruje ten proces, w tym za pomocą dorocznych Raportów o Stanie Praworządności. Jednak instytucje unijne, zwłaszcza Rada i Komisja Europejska, w bardzo ograniczonym zakresie posługiwały się dostępnymi mechanizmami ochrony wartości unijnych, żeby chronić wolność mediów. Działania te ograniczyły się do odniesienia do kwestii mediów w procedurze Artykułu 7 Traktatu o Unii Europejskiej uruchomionej przeciwko Węgrom w 2018 roku oraz do prowadzenia przez Komisję Europejską postępowania przeciwko naruszeniom prawa UE (Artykuł 258 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej) wobec Węgier w związku z nie przedłużeniem licencji niezależnej informacyjnej stacji radiowej.

Równolegle w Unii Europejskiej zaszła istotna zmiana dotycząca regulacji mediów na poziomie unijnym. Zagadnienia dotyczące mediów publicznych i prywatnych tradycyjnie należały do kompetencji państw członkowskich – z nielicznymi wyjątkami, na przykład dotyczącymi audiowizualnych usług medialnych. 14 marca 2014 roku Parlament Europejski uchwalił

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające wspólne ramy dla usług medialnych na rynku wewnętrznym („europejski akt o wolności mediów”) i zmieniające dyrektywę 2010/13/UE. Rozporządzenie, znane jako Europejski Akt o Wolności Mediów, będzie obowiązywać bezpośrednio we wszystkich państwach członkowskich. Zostało ono wprowadzone w ramach kompetencji UE dotyczących rynku wewnętrznego, ale wyraża ambicje ochrony wolności mediów. Rozporządzenie nakłada na państwa członkowskie pozytywne i negatywne obowiązki, w tym w obszarach kluczowych dla wolności mediów w państwach przechodzących szerszą erozję rządów prawa, jak na przykład niezależność organów regulacyjnych mediów, mediów publicznych, finansowanie mediów ze środków publicznych. Jednak brak nowych mechanizmów egzekwowania tych obowiązków budzi wątpliwości odnośnie skuteczności nowej unijnej regulacji w procesie ochrony wolności mediów w UE.

Niniejszy projekt zbada, po pierwsze, jak UE rozumie wartość wolności mediów, a także jakie pozytywne i negatywne obowiązki unijne prawo medialne nakłada na państwa członkowskie. W tym celu dokona doktrynalnej analizy prawa medialnego UE.

Po drugie, dlaczego instytucje unijne, zwłaszcza Rada i Komisja Europejska, w ograniczonym zakresie posługiwały się mechanizmami ochrony wartości EU, żeby chronić wolność mediów w państwach przechodzących kryzys praworządności. W tym celu przeprowadzone zostaną wywiady z obecnymi i byłymi urzędnikami unijnymi i pracownikami instytucji unijnych.

Po trzecie, projekt przeprowadzi porównawcze badanie pogłębionych studiów przypadków dwóch państw członkowskich, Polski i Węgier, żeby ustalić jakie czynniki determinują wywiązywanie się z obowiązków wynikających z unijnego prawa medialnego oraz przestrzegania unijnej wartości, jaką jest wolność mediów. W tym celu zbadane zostaną uwarunkowania prawne i instytucjonalne, praktyka stosowania prawa, niepisane normy i nieformalne praktyki. Przeprowadzone zostaną wywiady z przedstawicielami organów państwowych oraz innymi interesariuszami w dziedzinie mediów, w tym ekspertami prawa mediów oraz przedstawicielami organizacji społeczeństwa obywatelskiego na Węgrzech i w Polsce.

Projekt będzie wykorzystywał podejście metodologiczne, które łączy klasyczne metody nauki prawa: metody doktrynalne i porównawcze, uzupełnione o metodę „prawa w kontekście” oraz jakościowe metody nauk społecznych (wywiady jakościowe, dogłębne studium przypadku).

Wyniki projektu wzbogacą literaturę naukową w dziedzinie prawa medialnego UE, subdyscypliny badań nad praworządnością w Unii Europejskiej dotyczącą reakcji instytucji UE na naruszenia wartości UE w państwach członkowskich, a także literaturę dotyczącą przestrzegania prawa i wartości UE w państwach członkowskich.